

УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ. ПРОФІЛЬНЕ НАВЧАННЯ

УДК 378.046.091

Леніна ЗАДОРЖНА-КНЯГНИЦЬКА,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри педагогіки та освіти
Маріупольського державного університету

САМОСТІЙНА РОБОТА ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕОНТОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КЕРІВНИКІВ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА ДРУГОМУ РІВНІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлено особливості організації та здійснення самостійної роботи студентів освітнього ступеня «магістр» спеціальності 073 «Менеджмент» (спеціалізація «Управління навчальним закладом») у межах їх деонтологічної підготовки на другому рівні вищої освіти. Розкрито її форми та методи. На конкретних прикладах показано особливості використання завдань різнорівневої складності як вагомого засобу підвищення ефективності деонтологічної підготовки магістрів.

Ключові слова: самостійна робота студентів, види самостійної роботи, деонтологічна підготовка, деонтологічна компетентність.

В статті отражены особенности организации и осуществления самостоятельной работы студентов образовательной степени «магистр» специальности 073 «Менеджмент» (специализация «Управление учебным заведением») в рамках их деонтологической подготовки на втором уровне высшего образования. Раскрыты ее формы и методы. На конкретных примерах показаны особенности использования заданий разноуровневой сложности как важного средства повышения эффективности деонтологической подготовки магистров.

Ключевые слова: самостоятельная работа студентов, виды самостоятельной работы, деонтологическая подготовка, деонтологическая компетентность.

The article highlights the peculiarities of organization and implementation of master's degree students' self-study work of specialty 073 «Management» (specialization «Management of an educational institution») within their deontological preparation at the second level of higher education. Its forms and methods are revealed. Peculiarities of the multi-level complexity tasks application as a powerful means for increasing the effi-

ciency of master's deontological preparation are shown on concrete examples.

Key words: students' self-study work, types of self-study work, deontological preparation, deontological competence.

Постановка проблеми. В умовах входження України у європейський освітній простір надзвичайно актуальним є питання якості підготовки майбутніх фахівців, що потребує перегляду усталених підходів до сутності та змісту навчальної діяльності студентів. Методологією процесу навчання сьогодні є переорієнтація з лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану, особистісно орієнтовану форми, що забезпечує інформаційно-просвітницьку, мобілізаційно-регулятивну, корегувальну, комунікативну, компенсаторну функції професійної підготовки майбутніх фахівців.

Особливої значущості самостійна робота студентів набуває на другому рівні вищої освіти, коли вона формує індивідуальну траєкторію навчання для кожного магістра, надає широкі можливості для реалізації ним власного пізнавального потенціалу. Саме означена характеристика перетворює самостійну роботу на вагомий засіб підвищення деонтологічної підготовки майбутніх фахівців із вищою освітою як складової їх професійної підготовки, що передбачає оволодіння знаннями про нормативну поведінку в різних ситуаціях професійної діяльності, формування готовності діяти відповідно до її норм і вимог.

Актуальність вирішення означеної проблеми в контексті деонтологічної підготовки студентів ступеня «магістр» освітньої програми «Управління навчальним закладом» обумовлюється наявністю суттєвої суперечності між об'єктивною потребою країни у висококваліфікованих керівниках навчальних закладів, здатних до особистісного етичного саморозвитку і професійного поступу та фаховою (предметною)

спрямованістю змісту їх підготовки, нехтуванням значення деонтологічної підготовки, що унеможливило формування їх ціннісних орієнтирів та стійкої моральної позиції в управлінській діяльності.

Досягнення високого рівня сформованості деонтологічної компетентності керівника навчального закладу на другому рівні вищої освіти можливе за умови доцільної організації процесу навчання з обов'язковою присутністю в ньому цілепокладання та використання ефективних технологій, що характеризуються в межах деонтологічної підготовки певними особливостями, вказують на специфічні ознаки результату й потребують адекватних педагогічних рішень, зокрема в межах організації та здійснення самостійної роботи.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Дослідження науки організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти здійснюється за такими аспектами: організація самостійної роботи студентів педагогічних закладів різного рівня акредитації (С. Борисюк, Г. Гаврилова, С. Марченко, О. Маслов, М. Сичова, О. Яхно та ін.); педагогічні основи організації самостійної роботи студентів (Е. Гапон, В. Кобзарьов, О. Рогова, Л. Клименко, Г. Гнищецька та ін.); керівництво аудиторною та позааудиторною самостійною діяльністю здобувачів вищої освіти (Л. Заякіна, Л. Клименко, Т. Степура, Д. Тетеріна та ін.); формування навичок самостійної навчальної діяльності (Н. Ликова, О. Рогова, Д. Ситдикова та ін.).

Проблеми професійної підготовки керівників навчальних закладів у системі вищої та післядипломної освіти розкрито в наукових розвідках В. Береки, Л. Васильченко, А. Губи, Л. Даниленко, В. Жигір, С. Калашникової, Л. Калініної, В. Луначека, О. Сакалюк, Н. Сорочан, Н. Черненко та ін. Деонтологічній підготовці фахівців у системі вищої освіти присвячено дисертаційні роботи та монографічні праці В. Артемова, М. Васильєвої, О. Голік, К. Коробової, Л. Преймибиди, Г. Полякової, С. Хлестової.

Науковцями досліджено такі аспекти, як загальні основи фахової підготовки менеджерів освіти, формування їх професійної та правової компетентності; підготовка управлінців-лідерів в умовах сучасних суспільних трансформацій; підготовка керівників навчальних закладів до управління якістю освіти, професійної діяльності в полікультурному навчальному середовищі; управління ризиками, формування інформаційної та управлінської культури; підготовка менеджера освіти в системі неперервної педагогічної освіти; розвиток професіоналізму управлінської діяльності керівників загальноосвітніх навчальних закладів у системі післядипломної педагогічної освіти.

Отже, в роботах вищезначених науковців питання організації самостійної роботи магістрантів-керівників навчальних закладів розглядається лише побіжно у зв'язку з вирішенням інших проблем їх професійної підготовки.

Метою статті є розкриття особливостей організації та здійснення самостійної роботи студентів освітнього ступеня «магістр» спеціальності 073 «Менеджмент» (освітня програма «Управління навчальним закладом») у межах викладання навчальної дисципліни «Управлінська деонтологія».

Виклад основного матеріалу. Добір методів та форм деонтологічної підготовки керівників навчальних закладів на другому рівні вищої освіти пов'язаний із пошуком співвідношення цілей, складності,

логіки, варіативності навчання; моделей взаємодії викладачів і магістрантів; визначенням змісту педагогічного процесу, поєднанням раціонального, емоційного та емпатійного складників; модернізацією технології навчання; врахуванням світового досвіду багаторівневої неперервної освіти; взаємозв'язком і співвідношенням процесів соціалізації та індивідуалізації, новаторства і традицій у педагогічній освіті; методологією і технологією деонтологізації процесу підготовки фахівців на рівні конкретного навчального предмета, університету; співвідношенням філософських, соціальних, психологічних і педагогічних закономірностей та підходів до вирішення проблем професійної діяльності [4; 8, с. 305].

Результати аналізу наукових праць, в яких розкрито проблеми деонтологічної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах (В. Артемова, М. Васильєвої, О. Голік, К. Коробової, Л. Преймибиди, Г. Полякової, С. Хлестової та ін.), дозволяють зробити висновок, що форми та методи формування деонтологічної компетентності фахівця відображають її теоретичний, практичний і особистісний аспекти й зорієнтовані на:

- засвоєння системи базових знань із теорії професійної деонтології та суміжних із нею проблем, що розкриваються в межах навчальних дисциплін загальної та професійної підготовки;

- формування системи базових деонтологічних умінь і навичок;

- генералізацію базових підсистем деонтологічно актуальних якостей.

Зрозуміло, що здійснення деонтологічно насиченої пізнавальної діяльності магістрантів у межах лекційних та семінарських-практичних занять потребує ретельної організації самостійної роботи, без якої деонтологічна підготовка стає неповноцінною.

Роль та значення самостійної роботи у забезпеченні якісної професійної підготовки високо оцінюється науковцями, які розглядають її як вищу форму навчальної діяльності [6, с. 248], основний інструмент професійного зростання та самовдосконалення особистості [1], вид навчання, що найповніше відображає загальні риси творчої діяльності й детермінується метою, усвідомленою студентами, визначеними мотивами, реалізується за допомогою самостійних дій, які вимагають розумових, вольових або фізичних зусиль, і завершується конкретними результатами [5, с. 62; 9, с. 148].

У межах дослідження деонтологічної підготовки керівників навчальних закладів на другому рівні вищої освіти самостійна робота магістрантів розглядається з позиції очікуваних результатів, а саме: формування здатності раціонально планувати свою діяльність, керувати нею за допомогою засобів самоменеджменту, знаходити й використовувати власні ресурси для досягнення цілей власної деонтологічної підготовки, орієнтуватися у масиві навчальної інформації, раціонально добирати її, працювати з нормативними документами, першоджерелами, використовувати творчий підхід до вирішення пропонованих завдань.

Значний потенціал у вирішенні завдань формування та розвитку зазначених здатностей має навчальна дисципліна «Управлінська деонтологія», що вперше була впроваджена в Маріупольському державному університеті на спеціальності «Управління навчальним закладом» у 2014 році як вибіркова. Із 2015-2016 навчального року вона є нормативною та викладається у I семестрі.

Основними завданнями навчальної дисципліни є: розкриття соціальної та психологічної значущості дотримання керівником навчального закладу норм професійної деонтології; ознайомлення з принципами, нормами і правилами професійної нормативної поведінки, сприяння їх засвоєнню; формування моральних цінностей та відповідних якостей керівника; розвиток деонтологічної культури на рефлексивній основі, спонукання магістрантів до самоаналізу своїх учинків; визначення типових помилок поведінки керівника, пов'язаних із порушенням норм професійної моралі; розкриття особливостей нормативної поведінки керівника у ході розв'язання складних управлінських ситуацій; озброєння технологією розробки алгоритму індивідуальної управлінської взаємодії на деонтологічній основі.

Реалізація представлених вище завдань відбувається у ході оволодіння змістом «Управлінської деонтології» як навчальної дисципліни в межах лекційних та семінарсько-практичних занять, а також під час виконання різних видів самостійних робіт. Для їх систематизації ми скористалися класифікацією, розробленою П. Підкасистим [11]. Отже, в межах викладання представленої навчальної дисципліни передбачено використання таких видів самостійної роботи магістрантів:

1. *Самостійна роботи за зразком*, що зорієнтована на розв'язання типових завдань управлінської діяльності, які не потребують детального аналізу й обґрунтування вибору варіанта дій, виконання завдань систематизації, узагальнення чи репродуктивного відтворення навчального матеріалу (назвемо цей вид роботи «завданням I рівня складності» (авт.)). До таких завдань віднесено:

- складання глосарію термінів за темами семінарських занять («моральність», «управлінська мораль», «моральна культура керівника», «моральна свідомість», «моральна діяльність», «деонтологія», «деонтологічна культура», «деонтологічна етика», «деонтологічна компетентність», «категорії управлінської деонтології» тощо);

- заповнення на підставі опрацювання актуальної навчальної літератури таблиць «Принципи та правила деонтології управління», «Зміст основних етико-деонтологічних ідей у різні історичні епохи» та ін.

2. *Конструктивно-варіативна самостійна робота*, що передбачає відтворення не лише функціональної характеристики деонтологічних знань, а й їх структури, залучення знань з інших навчальних дисциплін для розв'язання деонтологічно насичених проблем чи ситуацій (завдання II рівня складності). До таких завдань належать:

- підготовка виступу-презентації для колег за однією з тем (на вибір): «Детермінанти поведінки керівника навчального закладу», «Норма поведінки в діяльності керівника», «Деонтологічні виміри діяльності сучасного керівника», «Професійна етика та деонтологія: єдність та відмінності» тощо;

- визначення з переліку запропонованих правил (правила управління, сформульовані Салоном, Сенекою, Нероном, Помпеєм, Плутархом, Лао-Цзи) тих, що характерні для сучасного управління;

- опрацювання документів, що складають нормативно-правову базу діяльності директора школи, визначення на основі аналізу їх змісту сутності професійної відповідальності керівника навчального закладу;

- підготовка мультимедійної презентації за одним із питань семінарського заняття;

- опрацювання запропонованого викладачем тексту, вибір на його основі одного з трьох підходів до вирішення проблеми «ціль – засоби»;

- аргументоване коментування порад Р. Хеллера менеджерам із деонтологічної точки зору; здійснення порівнювального аналізу думки Л. Якокки з типовою поведінкою керівників навчальних закладів із позицій самостійності, ініціативності й змісту ситуації «суперечки з долею».

3. *Евристична самостійна робота*, що пов'язана з формуванням уміння бачити деонтологічну проблему, самостійно виявляти причини її виникнення, розробляти план розв'язання проблеми відповідно до вимог управлінської деонтології (завдання III рівня складності). До таких завдань належать:

- підготовка презентації за одним із питань семінару (усна доповідь, доповідь із використанням мультимедійних засобів тощо);

- складання порівняльної таблиці, що характеризує прояви поведінки керівників адміністративного типу та морального лідера трудового колективу;

- побудова схеми змістового ядра професійної майстерності керівника навчального закладу;

- здійснення аналізу моделей морального вибору, формування на цій основі висновків щодо їх ефективності та відповідності деонтологічним нормам управлінської поведінки керівника;

- ознайомлення з типологією «проблемних» для керівника співробітників, обґрунтування його деонтологічно виправданих дій щодо типів «важких» працівників на основі принципів: а) керівник не займається вихованням, а прагне якнайкраще управляти співробітниками; б) не нашкодь іншому й собі;

- здійснення аналізу стилів керівництва за цілями, засобами й наслідками; узагальнення переваг та недоліків кожного зі стилів;

- ознайомлення з правилами етики службових стосунків, здійснення їх аналізу з огляду на специфіку управлінської діяльності керівника навчального закладу, виявлення етичних правил, що не можуть реалізуватися керівником повною мірою, обґрунтування вибору.

4. *Дослідницька самостійна робота*, завдяки якій пізнавальна діяльність набуває творчого, пошукового характеру, виявляється інтелектуальний потенціал і творчі здібності магістрантів у розв'язанні складних, нетипових деонтологічно насичених ситуацій (завдання IV рівня складності). До таких завдань віднесено:

- здійснення аналізу поведінки керівника у нестандартних деонтологічно насичених ситуаціях управлінської взаємодії, аргументоване обрання шляхів їх вирішення;

- підготовка виступу з використанням мультимедійної презентації на тему «Індивідуальна взаємодія учасників управлінського процесу (керівник – заступник керівника, керівник – педагог, керівник – технічний персонал, директор школи – учитель, директор школи – батько (мати) учня)» (за вибором);

- визначення за допомогою запропонованих методик для діагностики деонтологічної готовності до професійної діяльності рівня її сформованості у певного магістранта академічної групи;

- оформлення результатів у вигляді звіту з обґрунтуванням висновків та зазначенням конкретних шляхів його професійного вдосконалення.

Характерною особливістю пропонованих видів самостійної роботи є їх наступність та поступове ускладнення, що дає можливість розглядати представлені завдання як етапи, що мають пройти магістранти для досягнення найвищого рівня сформованості деонтологічної компетентності.

Одним із різновидів самостійної пізнавальної діяльності є виконання індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ), яке розглядається як вид позааудиторної індивідуальної роботи студента навчального, навчально-дослідницького чи проектно-конструкторського характеру, що використовується в процесі поглибленого вивчення програмного матеріалу навчального курсу на основі здобутих знань, умінь і навичок у процесі аудиторних занять. Воно може охоплювати декілька тем або зміст навчального курсу в цілому. ІНДЗ спрямоване на самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизацію, поглиблення, узагальнення, закріплення, практичне застосування знань студента з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи [9; 10].

Сучасні науковці серед індивідуальних навчально-дослідних завдань найбільш поширеними вважають: спостереження та аналіз практичних ситуацій; підготовку реферативних матеріалів з елементами наукового дослідження та їх презентацію; написання есе; складання і розв'язування задач на психолого-педагогічну тематику; анотації до психолого-педагогічної та методичної літератури; анотації до відеofільмів за конкретною тематикою тощо; розробку і вирішення тестових завдань; розробку планів-конспектів навчальних занять; написання конспектів навчальних занять; складання психолого-педагогічних характеристик [2; 3; 7; 9].

Однак у межах деонтологічної підготовки керівників навчальних закладів на другому рівні вищої освіти індивідуальне навчально-дослідне завдання характеризується певними особливостями, що відображають індивідуальну освітню траєкторію магістрантів. Розглянемо його зміст та організацію на прикладі навчальної дисципліни «Управлінська деонтологія». ІНДЗ із цього навчального курсу є багаторівневим (пропонує різні за складністю завдання), що відображає різний ступінь деонтологічної підготовки конкретного магістранта та наявність чи відсутність у нього досвіду управлінської чи педагогічної діяльності, що дозволяє суттєво індивідуалізувати тематику завдань.

Апробація видів індивідуальних навчально-дослідних завдань із навчальних дисциплін загальної та професійної підготовки керівників навчальних закладів на другому рівні вищої освіти здійснювалася протягом 2013-2017 навчальних років, що дозволило уніфікувати їх, надати сталості за формою, але щорічно змінювати змістове наповнення відповідно до необхідності корегування тематики й видів ІНДЗ залежно від розвитку деонтологічного знання, вимог професійної підготовки, рівня підготовленості, індивідуальних запитів та інтересів магістрантів.

Як приклад, пропонуємо види й тематику індивідуальних навчально-дослідних завдань із навчального предмета «Управлінська деонтологія» (2016-2017 роки):

1. Підготовка тез із метою подальшого виступу на науково-практичній конференції за однією із запропонованих тем; підготовка мультимедійної презентації результатів дослідження.

2. Підготовка наукової статті з актуальних питань управлінської деонтології, деонтологічної готовності керівників навчальних закладів для публікації у збірнику наукових праць викладачів та магістрантів кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету «Педагогічний дискурс».

3. Розробка та презентація деонтологічного кодексу керівника навчального закладу.

4. Організація та проведення «круглого столу» з питань подолання корупції в системі освіти України.

Вид і тема індивідуального навчально-дослідного завдання обирається магістрантом за погодженням із викладачем на початку семестру. Протягом семестру викладачем на індивідуальних заняттях надаються консультації щодо виконання означеного завдання.

Захист розробленого в рамках виконання ІНДЗ проекту відбувається на одному із семінарських чи індивідуальних занять та проходить у вигляді мультимедійної презентації, самостійно підготовленої магістрантом. Результати виконання ІНДЗ у вигляді розробки сценарію дискусії чи «круглого столу» презентуються в рамках позааудиторної роботи студентів на факультеті із залученням у ролі експертів керівників загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладів міста.

Підготовлений магістрантами виступ із актуальних проблем управлінської деонтології презентується в межах щорічної студентської науково-практичної конференції, Регіональної конференції «Нова українська школа: багатовимірні простори якісних змін», що проводиться кафедрою педагогіки та освіти МДУ, науково-практичних конференцій різного рівня.

Оцінка за індивідуальне навчально-дослідне завдання є складовою залікової оцінки і враховується при виведенні підсумкової оцінки із навчального курсу та виставляється на останньому занятті з керівництва індивідуальною та самостійною роботою студентів на основі попереднього ознайомлення викладача зі змістом ІНДЗ та захисту результатів проведення дослідницької роботи. З метою стимулювання активності магістрантів та формування стійкої мотивації до навчання, а також забезпечення об'єктивної оцінки виконаного завдання до оцінювання робіт одногрупників та обговорення їх мультимедійних презентацій залучаються інші магістранти.

Висновки. Таким чином, запропоновані види самостійної роботи студентів у межах навчальної дисципліни «Управлінська деонтологія» є вагомим чинником підвищення ефективності деонтологічної підготовки керівників навчальних закладів, що зумовлюється організацією самостійної роботи на засадах динамічності, прогностичності, індивідуального підходу до магістрантів, диференціації та індивідуалізації форм, праксеологічності, діалогічності у підсистемі «викладач – студент», залученням до освітнього процесу партнерів – керівників навчальних закладів зі значним досвідом управлінської діяльності.

Представлене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми деонтологічної підготовки керівників навчальних закладів на другому рівні вищої освіти. Зокрема, потребують наукової розробки й обґрунтування методи й форми аудиторної та позааудиторної роботи магістрів, що сприяють реалізації завдань формування деонтологічної компетентності магістрів – менеджерів освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Беляєв С. Б. Методи і засоби професійної підготовки до розробки та використання педагогічних технологій / С. Б. Беляєв // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – 2014. – № 45. – С. 115–120.
2. Бойко Н. І. Організація самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів в умовах застосування інформаційно-комунікаційних технологій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Н. І. Бойко. – Київ, 2008. – 28 с.
3. Болубаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти : навч. посібник для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти / Я. Я. Болубаш. – К. : ВВП «Компас», 1997. – 64 с.
4. Вітвицька С. С. Методологічні основи ступеневої педагогічної освіти / С. С. Вітвицька // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Житомир : В-во ЖДУ, 2005. – Вип. 21. – С. 8–12.
5. Володько В. М. Самостійна навчально-пізнавальна діяльність як один із методів розвитку творчих здібностей студентів / В. М. Володько, Т. В. Іванова // Вища і середня педагогічна освіта. – 1993. – № 16. – С. 62.
6. Зимняя И. А. Педагогическая психология : учебник для вузов / И. А. Зимняя. – Изд. 2-е, доп., исп. и перераб. – М. : Издательская корпорация «Логос», 2004. – 384 с.
7. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / А. І. Кузьмінський. – Київ : Знання, 2005. – 486 с.
8. Мачинська Н. І. Педагогічна освіта магістрантів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю : монографія / Н. І. Мачинська ; за ред. С. О. Сисоєвої. – Львів : ЛьвДУВС, 2013. – 416 с.
9. Мачинська Н. І. Сучасні форми організації навчального процесу у вищій школі : навчально-методичний посібник / Н. І. Мачинська, С. С. Стельмах. – Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. – 180 с.
10. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / В. Л. Ортинський. – К. : Центр навчальної літератури, 2009. – 472 с.
11. Педагогика : учеб. пособие / под ред. П. И. Пидкасистого. – Изд. 2-е, испр. и доп. – М. : Издательство «Юрайт», 2011. – 608 с.

Дата надходження до редакції: 14.09.2017 р.

УДК 378.1:658.8

Юлія ЗАХАРЧЕНКО,
*старший викладач
 Дніпропетровського державного
 аграрно-економічного університету,
 м. Дніпро*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ МАРКЕТИНГУ

У статті розглянуто педагогічні умови формування дослідницької компетентності фахівців із маркетингу, що спрямовані, з одного боку, на формування навичок і вмінь, а з іншого – на професійну мобільність як складову особистісної характеристики педагогічних умов.

Ключові слова: дослідницька компетентність, педагогічні умови, особистісний потенціал фахівця із маркетингу, професійна мобільність.

В статье рассмотрены педагогические условия формирования исследовательской компетентности специалистов по маркетингу, направленные, с одной стороны, на формирование навыков и умений, а с другой – на профессиональную мобильность как составляющую личностной характеристики педагогических условий.

Ключевые слова: исследовательская компетентность, педагогические условия, личностный потенциал специалиста по маркетингу, профессиональная мобильность.

The pedagogical conditions for the formation of research competence of marketing specialists, based on the one hand, on the formation of skills and skills, on the other, on professional mobility, as a component of the personal characteristics of pedagogical conditions, are considered.

Key words: research competence, pedagogical conditions, personal potential of a marketing specialist, professional mobility.

Постановка проблеми. Головним завданням сучасної вищої освіти є надання майбутньому фахівцеві не лише певного комплексу знань і навичок, а й створення умов для самостійного та безперервного їх поглиблення. Остання умова є ключовою для продовження освіти впродовж життя.

Сучасний ринок праці потребує спеціалістів із маркетингу, спроможних до дослідницької діяльності з урахуванням високодинамічних змін на ринку, тобто таких, що володіють дослідницькими компетентностями, вміють активно та продуктивно аналізувати фактичну інформацію, створювати та обирати нові, більш